

JOAN JULIÀ-MUNÉ (2005): *Fonètica Aplicada Catalana*, Barcelona, Ariel.

Joan Julià-Muné aporta amb *Fonètica Aplicada Catalana* un manual que dona una visió global del que és la ciència fonètica i, més específicament, una descripció de la fonètica catalana i les múltiples aplicacions que es poden desenvolupar. Ja al preàmbul l'autor mateix n'exposa la finalitat: *Aquest llibre intenta donar resposta a les preguntes i necessitats que es plantegen en relació amb l'estudi dels sons de la parla, especialment, la catalana* (2005:16), i a qui va adreçat: *pot ser d'interès per als universitaris que vulguin ampliar els seus estudis de didàctica i de lingüística en general i de les ciències fonètiques (...), en particular, especialment des d'un vessant pràctic i aplicat; per als professors/estudiants de llengua, tant si ensenyen/aprenen la pròpia com una de forana; educadors i logopedes; correctors i assessors lingüístics i, en definitiva, per a qualsevol persona que consideri que la fonètica serveix d'alguna cosa* (2005:16).

Divideix el llibre en quatre parts en què es van desglossant els diversos temes. Cada part se subdivideix en capítols que segueixen un ordre lògic, coherent i ben estructurat: van del general a l'específic i de la teoria a l'aplicació pràctica. En destaquem l'esquema de la pàgina 19 on es presenta l'ordre en què se succeeixen els continguts del llibre, és a dir, el títol dels capítols en què se subdivideixen les diferents parts fins a un total de dotze, cadascun dels quals va acompanyat d'una pregunta que fa referència al tema que s'hi tracta (p. ex. el cap. 2 *La percepció* és presentat amb la pregunta *Què/ com sentim?*, el cap. 3 *La transmissió*, amb *Com ens arriba?*, cap. 6 *Fonètica descriptiva*, amb *Com pronunciem normalment?*, entre d'altres). En definitiva, és un quadre molt útil de mirar-se abans d'endinsar-se en el llibre, ja que permet en tot moment saber com s'aniran desenvolupant els continguts de forma molt planera i entenedora, amb una clara voluntat d'acostar-se al lector.

Un altre tret que volem remarcar del manual és l'organització interna que segueixen els capítols, la qual fa agradable al lector una matèria que, a vegades, és un xic aspra i l'ajuda a avançar en el contingut. Hi trobem el títol i els apartats del capítol seguit d'una cita de persones molt variades que té relació amb el que s'hi exposa (hi destaquen noms com el de Bill Gates, Leonard Bloomfield, Alejandro Sanz o Josep M. Espinàs). Seguidament, el text del capítol acompanyat de taules, esquemes i gràfics que el fan més comprensible i assequible. També en el text hi ha biografies d'eminents lingüistes (Sweet, Jespersen, Pike, Moll, Coromines, Gilliéron, Fabra, entre d'altres) i propostes pràctiques, que ens remetent al CD complementari que conté el llibre. Per acabar, unes recomanacions bibliogràfiques comentades, que poden provenir tant de manuals, llibres o articles especialitzats

com de material audiovisual, pàgines web o diccionaris, seguides d'un reguitzell d'activitats complementàries que formulen qüestions sobre el contingut del capítol, les quals sovint demanen una resposta reflexionada.

La primera part del text *I. Els fonaments de les ciències fonètiques* es divideix en cinc capítols. El primer capítol *La fonètica: fonaments i aplicacions* és la introducció i alhora la síntesi de tot el llibre. Tracta, d'una banda, d'establir els fonaments de la ciència que estudia els sons de la parla –la fonètica– des del seu naixement fins a la concreció de com es produeix, es transmet i es percep la parla i, de l'altra, el desenvolupament de les possibles aplicacions. En aquest sentit, és molt suggerent el quadre de la pàg. 36 que resumeix el contingut del llibre i que presentem en la figura 1.

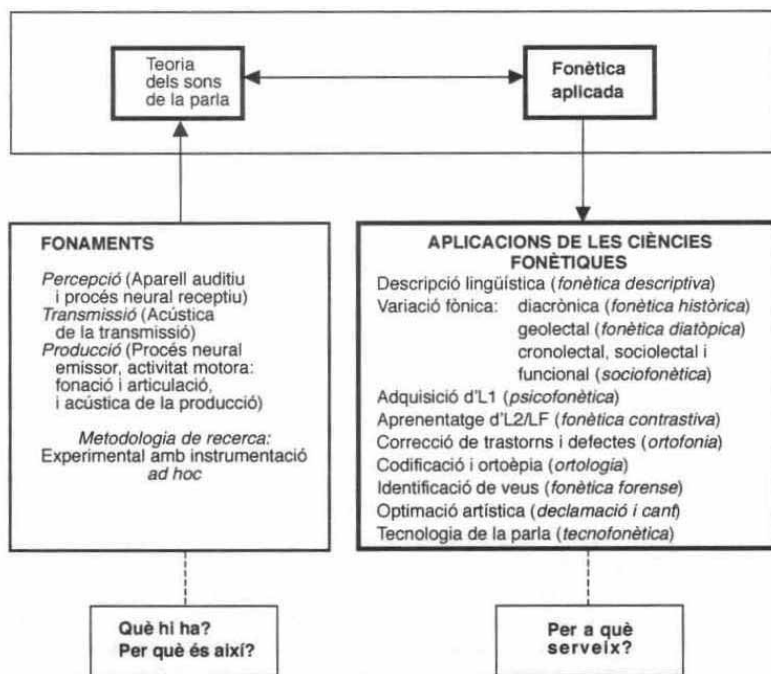

Figura 1. *Fonaments i aplicacions de les ciències fonètiques.*
Adaptada de Julià-Muné (2005:36).

Els capítols segon, tercer i quart tracten aspectes de fonètica generals: la percepció de la parla (què i com sent l'oient), la transmissió de la parla (com arriba a l'oient), i la producció de la parla (el què i el com de l'acció del parlant). Al capítol cinquè dóna rellevància a l'experimentació fònica i presenta mètodes i tècniques per analitzar diferents aspectes de la parla (com l'electropalatografia, la sonografia o l'audiometria, entre d'altres) i explica per a què serveixen i com es poden utilitzar.

La segona part del text *II. Descripció i variació foneticofonològica* se subdivideix en dos capítols, *la descripció fonètica del català* i *la variació foneticofonològica: històrica, geoelectal, sociolectal i funcional*. Pel que fa a la descripció del català, presenta els sons vocàlics, semivocàlics i consonàntics, exemplificats en paraules, bàsicament de la varietat central, però també amb algunes informacions d'altres dialectes, i un apartat dedicat als enllaços fònics en què tracta fenòmens com l'elisió de la vocal àtona, ensordiments, sonoritzacions, assimilacions, entre d'altres, acompanyat dels contextos en què tenen lloc en català. Finalment, un apartat sobre els models entonatius bàsics i els trets paralingüístics, que resol en dues pàgines i que queda un xic descompensat, si ho comparem amb el tractament dels sons.

Pel que fa a la variació foneticofonològica, l'autor afirma que *la variació lingüística (...) és consubstancial al procés comunicatiu verbal de l'ésser humà* (pàg. 188) i l'enfoca des d'un doble punt de vista: la variació interna condicionada pel context fònic i la variació externa, condicionada per la variació diacrònica, la geogràfica, la social i la funcional, i que tracta més a fons en apartats diferents. A fonètica diacrònica exposa l'evolució dels sons, tant vocàlics com consonàntics, des del llatí fins al català al llarg de dos mil·lennis; a fonètica diatòpica o geoelectal presenta un resum esquemàtic de les característiques fòniques de les sis principals varietats: septentrional, central, balear, alguerès, nord-occidental i valencià, fent especial esment al contrast fonètic entre el central i el nord-occidental; a sociofonètica s'interessa per la variació fonètica relativa a l'edat (generacional), a l'origen social (diastràtica) i al registre (funcional o diafàsica). Pel que fa al registre, dedica un apartat específic a la varietat col·loquial del català central.

A la part *III Adquisició, alteracions, aprenentatge i codificació del sistema*, s'inicien les aplicacions de la fonètica en el camp de la psicolingüística, de la intervenció logopèdica, de la didàctica i de la lingüística. Comença el capítol vuitè amb les principals teories sobre adquisició i desenvolupament fonològics, des dels models conductistes, estructuralistes i generativistes fins a les tendències més recents com la teoria dels *Principis i paràmetres* o la *Teoria de l'optimitat*, les quals encara no han estat gaire desenvolupades en aquest aspecte. Divideix el

desenvolupament fonològic del nen en dues fases: la prelingüística, que se sol situar en el primer any de vida, moment que ja comença a emetre els primers mots, i la lingüística, que comprèn l'inici de l'adquisició fonològica d'una L1 fins que obté la competència fonològica similar a la d'un adult, que té lloc cap als quatre anys, tot i que encara es poden detectar alguns problemes en la producció de grups consonàntics. I, per acabar, ofereix una proposta de transcripció de la producció oral infantil. Al capítol següent, parla de la intervenció logopèdica, és a dir, la intervenció per al tractament dels trastorns del llenguatge i de la parla mitjançant tècniques de reeducació. Julià-Muné es planteja per què, com, amb quins mitjans, quan i on cal intervenir, com també quines són les prioritats d'intervenció, i presenta la tipologia de trastorns de la parla, com les alteracions articulatòries (dislàlia, disglòssia, disàrtria), de fluïdesa verbal (disfèmia) i alteracions de la veu. Seguidament, tracta els trastorns sensorials, com les deficiències auditives (hipoacúsies, sordeses), per la influència que tenen en el desenvolupament lingüístic del nen i, en general, en el procés comunicatiu.

Una altra aplicació de la fonètica és l'aprenentatge-ensenyament d'una L2 o de llengües foranes. Aquí l'autor presenta com una de les formes més efectives per a l'aprenentatge d'una L2 o d'una llengua forana desenvolupada a partir de la dècada dels 50 l'*anàlisi contrastiva*, és a dir, la comparació dels sistemes lingüístics de dues llengües, *partint de la base que el parlant que aprèn una segona llengua té adquirits uns hàbits lingüístics que transfereix sobre les estructures gramaticals de la llengua que aprèn. Els errors que es deriven d'aquesta transferència és el que es coneix amb el nom d'interferència* (pàg. 289). Pel que fa a la fonètica, creu que per contrastar dos sistemes fònics cal analitzar els segments, l'accent, el ritme i l'entonació d'ambdós i descriu la tipologia d'interferències (diferències fonèmiques, no fonèmiques, de distribució i interferència fònica segmental). Cap a la dècada dels 60 s'intenta donar explicació de les dificultats d'aprenentatge d'una L2 o d'una llengua forana des de l'*anàlisi d'errors* i la *interllengua* i en la mateixa dècada Chomsky proposa el concepte de competència lingüística, que aviat es creu insuficient i que evoluciona cap al de competència comunicativa. I, finalment, presenta els sistemes fònics de cinc llengües (espanyol, francès, anglès, berber i xinès) i els contrasta amb els del català, la qual cosa creu que afavoreix l'aprenentatge d'aquestes llengües per part dels catalanoparlants i a l'inrevés, que facilita l'aprenentatge del català per als parlants d'aquestes llengües.

Al capítol onzè presenta l'aplicació de la fonètica en l'ortoèpia, disciplina que conté les disposicions prescriptives per a la correcta pronunciació d'una llengua (normativització, codificació), i en l'ortologia, que *estableix la manera correcta i*

adequada d'expressar-se oralment, i es consolida en el procés d'estandardització d'una comunitat de parla (pàg. 352). Pel que fa a l'ortologia, exposa una panoràmica resumida des de l'obra fabriana fins avui dia i aprofundeix en els àmbits d'actuació: l'escola i els mitjans de comunicació. Pel que fa a l'ortoèpia, descriu els aspectes més importants de les propostes de l'IEC *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* (I. Fonètica, 1990; II. Morfologia, 1992).

La darrera part del llibre, constituïda per un sol capítol, continua aprofundint en les aplicacions de la fonètica: en fonètica forense, que treballa en la identificació de la veu en relació a causes judicials, en professionals de la veu (polítics, professors, conferenciantes, artistes) i, finalment, en les tecnologies de la parla.

Després d'haver exposat el contingut que presenta el llibre, constatem que l'autor ens ofereix un manual complet amb la descripció del que són les ciències fonètiques, la caracterització fonètica del català i les aplicacions que se'n deriven. El plantejament ampli del llibre en què es vol tractar tot el que té a veure amb la fonètica, però, fa que alguns aspectes no siguin analitzats amb prou profunditat. Tot i així, podem afirmar que el manual dóna resposta a les preguntes i necessitats que es plantegen en relació a l'estudi dels sons de la parla, especialment, la catalana, i, evidentment, que és d'interès per als universitaris que vulguin ampliar els seus estudis de didàctica i de lingüística en general i de les ciències fonètiques, com també per als professors, per als correctors i assessors lingüístics i, en definitiva, per a qualsevol persona que consideri que la fonètica serveix d'alguna cosa, tal com deia l'autor al principi.

Dolors Font Rotchés
Universitat de Barcelona
dolorsfont@ub.edu